

รายงานการวิจัย
เรื่อง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

นางสาววิภาดา มุกดา
ผศ.ดร.บุรพร กำบุญ
นางสาวเพ็ญภาพร กระเวน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2556
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

รายงานการวิจัย
เรื่อง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

นางสาววิภาดา มุกดา
(คณะวิทยาการจัดการ)
ผศ.ดร.บุรพร กำบุญ
(คณะวิทยาการจัดการ)
นางสาวเพ็ญภาพร กระเวน
(คณะวิทยาการจัดการ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีงบประมาณ 2556)

หัวข้อวิจัย	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางสาววิภาดา มุกดา ผศ.ดร.บุรพร กำบุญ นางสาวเพ็ญภาพร กระเวน
ที่ปรึกษา	นายสมปอง ทองสีเข้ม หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร
หน่วยงาน	ศูนย์การเรียนรู้रणอง 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2556

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล/สถานภาพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก 3) เพื่อศึกษาผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวนทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แบบ Pearson Product Moment Correlation และการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 อายุส่วนใหญ่จะมีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 148 คน อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ระยะเวลา 16 - 25 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่า เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 93.00 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นสื่อบุคคล (ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ) จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 23.44 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่เป็นการประชุมหมู่บ้านของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 245 คิดเป็นร้อยละ 26.34 ความคิดเห็นของประชาชนต่อระดับการรับรู้ข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 268 คิดเป็นร้อยละ 67.00

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า ภาพรวมระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00

4. ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

5. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอายุ อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานของรัฐควรจะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดความสวยงาม โดดเด่น ปลอดภัยสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ได้จริง ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม จัดตั้งศูนย์ประสานงานการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์ ตลอดจนขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ให้มากขึ้นทุกรูปแบบ

2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม หน่วยงานของรัฐจะต้องหาจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยการหาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลายเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา โดยการจัดโครงการกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในช่วงเทศกาล เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางมาท่องเที่ยวตามประเพณีต่าง ๆ เช่น ร่วมงานประเพณีปีใหม่ม้ง จัดงานประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

3) ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ควรให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวกับผลเสียและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยปลูกฝังประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการและเยาวชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารแผ่นพับ ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กำหนดมาตรการกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนเน้นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

Research Title	People Participation in Ecotourism Management of in Umphang District, Tak Province.
Researcher	Ms. Wipada Mukda Associate Professor Doctor Buraporn Kumboon Ms. Penpaporn kawen
Research Consultants	Sompong Tongseekem
Organization	Ranong 2 Center, Suan Dusit Rajabhat University
Year	2013

This research aimed to explore about people's participation in ecotourism management of Umphang District, Tak Province to examine the relationship between personal characteristics/status and the participation in ecotourism management of Umphang District, Tak Province and to find out the result from people's participation in ecotourism management of Umphang District, Tak Province to the economic, social and cultural, and environment. The samples were selected from people who live in Umphang District, Tak Province for 400 people. There were important informants for the qualitative research about 20 people. The research tools were questionnaires and interview forms, created by researcher. The statistical analysis was used of percentage, mean, standard deviation, Pearson Product Moment Correlation, and the content synthesis from ranking.

The results were as follows :

1. Basic information of the samples, the maturity of 217 people (54.25%) were female. The age was mostly 20 – 30 years old, 148 people. The occupation was mostly student/college student, 149 people (37.25%). The study degree was mostly high-school/vocational certificate, 102 people (25.50%). The monthly revenue was mostly below 5,000 Baht, 146 people (36.50%). The living time in the area was mostly 16 – 25 years, 171 people (42.75%).

2. For the perception of ecotourism information, it was found that 372 people (93%) have ever received ecotourism information, The information source was mostly personal source (family, neighbors, community leader, authority), 244 people (23.44%). The participation in social activities was mostly village meeting, 245 people (26.34%). The people's opinion for the level of information perception was mostly moderate, 268 people (67%).

3. It was found from the samples that 216 people (54%) have knowledge about ecotourism management in the high level.

4. People's participation in ecotourism management was in the moderate level in overall, and all parts of participation were in the moderate level. Arranged from the most, the first rank was the participation in evaluation, the second rank was the participation in operation, the third rank was the participation in decision making, the fourth rank was the participation in benefits.

5. The examination of the relationship between personal characteristics/status and the participation in ecotourism management from the samples, it was found that gender, graduate degree, and the living time were related to people's participation in ecotourism management at the statistical significance level 0.01. But the age, occupation, and revenue were not related to people's participation in ecotourism management.

6. The result from people's participation in ecotourism management was the sustainable development in the community.

1) Economical result, public sector has to develop infrastructure and tourism service without any effect on tourism and environmental resources. Improves and develops tourism areas to be beautiful, outstanding, and safe, which really can attract the tourists. Improves the routes to the tourist attractions, natural study routes, accommodations, and food services. Founds the coordination and service center for the tourists to provide information of tourist attractions and tourism activities on website, and expand distribution channels of OTOP products in all channels.

2) Social and cultural result, public sector has to attract the tourists by discriminate the social and cultural of the hill tribes. Makes environmental conservation activities in the festivals to make tourists travel in various traditions such as Mong's new year and Songkran festival.

3) Environmental result, For conservation the natural and environmental resources together with the sustainable development, should provide knowledge to people and entrepreneurs about ecotourism management in bad results, impacts. Implant the local people, entrepreneurs and youths to aware the importance of natural and environmental resources conservation in the tourist attractions. Make information boards, brochures to provide knowledge about tourist attractions. Specify measures, rules, and regulations to protect and reduce the impact from tourist activities, and emphasize the participation works of community and related organizations to conserve the resources of forest and wild animals.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจากการสนับสนุนทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยฯ ตลอดจนการให้คำปรึกษาในการตรวจสอบแก้ไขและข้อเสนอแนะอย่างดียิ่งจากนายสมปอง ทองสีเข้ม หัวหน้าเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ที่ได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ในการดำเนินงานวิจัยผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากเจ้าพนักงานป่าไม้ ปลัดอำเภอพัฒนาชุมชน นายกเทศมนตรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการ ผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนผู้ที่มิได้กล่าวมา ณ ที่นี้ ซึ่งทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความชัดเจนและสำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

สุดท้ายที่สำคัญที่สุดคือ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

วิภาดา มุกดา

2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ซ)
สารบัญภาพ	(ณ)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	13
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	16
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	20
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดตากและอำเภออุ้มผาง	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
กรอบแนวคิดในการวิจัย	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	44

บทที่ 4 ผลการวิจัย	46
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	46
ตอนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	48
ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	49
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	52
ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน	60
ตอนที่ 6 ผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืน	61
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
สรุปผลการวิจัย	65
อภิปรายผลการวิจัย	70
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก.	81
ภาคผนวก ข.	91
ประวัติผู้วิจัย	96

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
4.2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	48
4.3	ภาพรวมระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	49
4.4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ความเข้าใจของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	50
4.5	ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	52
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	53
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	55
4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	57
4.9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	59
4.10	การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	60

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

40